

EL FERROCARRIL
de **SANT FELIU**
DESAPAREGUT

Francesc Bosch Torrent

EL FERROCARRIL
de **SANT FELIU**
DESAPAREGUT

EL FERROCARRIL de SANT FELIU DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: novembre 2017

© dels textos: Francesc Bosch Torrent

© de la recerca i selecció de les imatges:

Xavier Roca Noguer

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda:

Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Coordinadora:

Sílvia Alemany Nadal

Textos assessorament:

Ignasi Griñón Santesteban

Col·laboradors:

Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Ajuntament de Castell-Platja

d'Aro-S'Agaró

Ajuntament de Santa Cristina d'Aro

Ajuntament de Llagostera

Ajuntament de Cassà de la Selva

Ajuntament de Quart

INSPAI, Centre de la Imatge.

Diputació de Girona

Agraïments:

Ramon Piera

Xavier Roura

Jack Martínez

Miquel Granados

Nicolau Espuña

Joaquim Hornos

Antoni Arxer

Jénifer Arévalo Mora

Josep Murlà Janó

Associació d'Amics del Ferrocarril

de les Comarques Gironines

Agraïment especial a la tasca de l'equip de l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols: M. Àngels Suquet, Marc Auladell, Josep Auladell i Anna Martínez

Fotografia de portada:

Autor desconegut / Col·lecció L'Abans

Fons Ramiro Carreras Comas

Acrònims:

AMCPA - Arxiu Municipal de

Castell-Platja d'Aro

AMCS - Arxiu Municipal de Cassà

de la Selva

AMSFG - Arxiu Municipal de Sant

Feliu de Guíxols

AMSCA - Arxiu Municipal de Santa

Cristina d'Aro

ISBN 978-84-16547-78-4

DL B 17966-2017

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) www.cedro.org.

Índex

Pàg. 6

PRESENTACIÓ

Carles Motas López

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Ignasi Griñón Santesteban

Pàg. 12

ELS INICIS

L'avantprojecte i la seva construcció

Pàg. 20

EL TRAJECTE I LES ESTACIONS

El traçat que enllaçava els destins

Pàg. 82

LOCOMOTORES I VAGONS

El parc mòbil de la companyia

Pàg. 100

FERROVIARIS

Treball, compromís i valors

Pàg. 130

MERCADERIES

Viatjant cap a la prosperitat

Pàg. 138

PASSATGERS

Els viatges, les històries i els records

Pàg. 166

DESPRÉS DEL DARRER VIATGE

Tancament, silenci i abandó de la línia

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Presentació

CARLES MOTAS LÓPEZ

Alcalde de Sant Feliu de Guíxols

Amb el llibre que teniu a les mans, bellament editat, us endinsareu en la història d'uns pobles relligats per una línia de ferrocarril que partia del mig de la Costa Brava (quan comença aquest relat encara no se l'havia batejada així) i anava fins a la capital gironina, i des d'allà cap a altres destins europeus.

Malgrat que els paisatges i les persones captats pels fotògrafs pertanyen, doncs, a una regió molt concreta, intueixo que molts lectors se sentiran interessats per un d'aquests ferrocarrils fets a mida de les persones i dels pobles; un tren que es

feia sentir a prop, amb una via i unes estacions integrades en un nou urbanisme, amb parades per a tothom, tant a les ciutats com als veïnats.

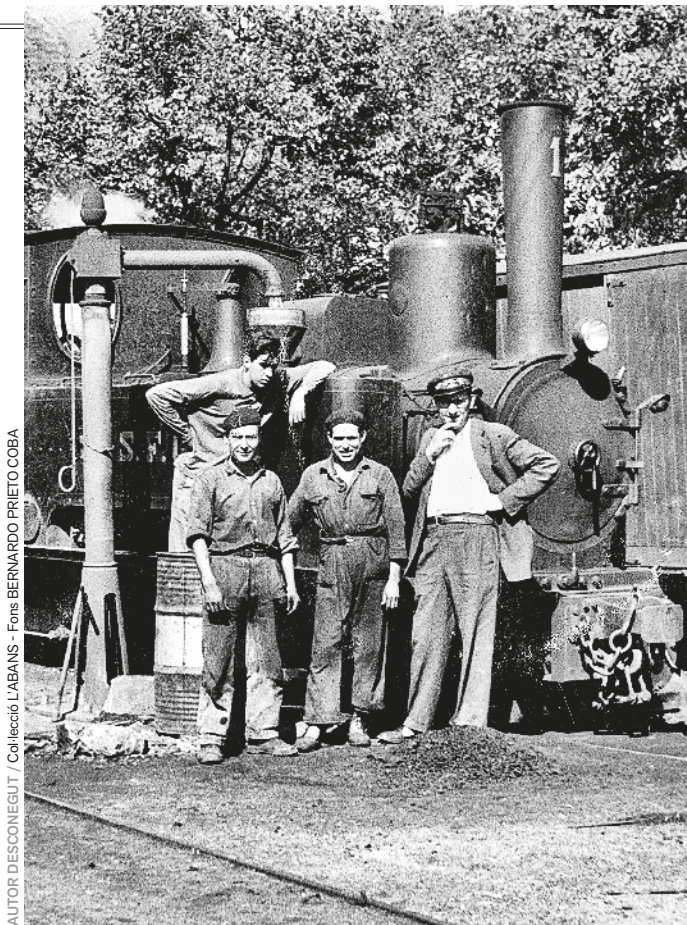
La commemoració ha esperonat l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, a través del Museu d'Història, a organitzar activitats conjuntes entre tots els pobles de l'antiga línia. Un dels fruits ha estat la localització de noves imatges, moltes de les quals han passat a ingressar en els arxius públics.

El ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona nasqué de les pròpies necessitats d'aquestes viles industrials que al cap de poc esdevindrien ciutats; sobretot portava les mercaderies d'una moderna indústria surotapera cap

a l'estació de Girona, on continuaven el seu viatge fronteres enllà. Al mateix temps, però, fomentà un nou i fort veïnatge entre les poblacions del llarg de la línia.

Ara fa 125 anys de la inauguració de la línia del ferrocarril, moment que culminà els treballs de recerca de les autoritzacions pertinents i del finançament, aquest darrer aconseguit per subscripció dels mateixos industrials i d'una gran part de la població guixolenca.

Recordem la història tot esperant que ens serveixi per replantejar-nos com ens relacionem amb els nostres pobles veïns en el moment actual i com, des de diferents àmbits, treballem per donar suport a les indústries innovadores –com ho era llavors la del suro– que tornen a vincular les nostres ciutats a la resta del món.

AUTOR: DESCONEGUT / Col·lecció L'ABANS - Fons BERNARDO PRIETO COBA

Introducció

IGNASI GRIÑÓN SANTESTEBAN

President de l'Associació d'Amics del Ferrocarril de les Comarques Gironines

Prologar un llibre de fotografies del ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona és com retrobar un vell amic, sempre viu a la memòria. Parlo del tren, perquè, per a la gent de Sant Feliu, sempre va ser *el tren*: mai no va ser el *Carrilet*, *el Feliuet* o altres motius forans que fins i tot carinyosament al·ludien a la seva dimensió; l'altre –el de Girona– era el tren gros.

Podríem dir que aquestes fotografies mostren una època amb olors de fums i sons de xiulets de vapor d'un Sant Feliu que deixa enrere un temps agrícola i pesquer per entrar en un d'industrial i, posteriorment, de serveis.

Salvant la banda de mar, les comunicacions cap a l'interior són costoses i lentes, les carreteres, compartides per la tracció animal, i els incipients vehicles de motors de combustió interna alenteixen el moviment logístic de la nova indústria de manufactures surotaperes. El ferrocarril, en plena expansió, dona solucions amb costos raonables i curtes amortitzacions. Un grup de prohoms guixolencs encapçala el repte de constituir la Companyia del Ferrocarril de Sant Feliu a Girona, que serà sufragat en diferent mesura per totes les capes socials.

Ja tenim dissenyat el traç, que seguirà en paral·lel la carretera de Girona fent aturada a totes les viles del trajecte de les quals es nodreix donant-los servei. Quan arribem a Girona –encara encotillada per les muralles–, l'estació

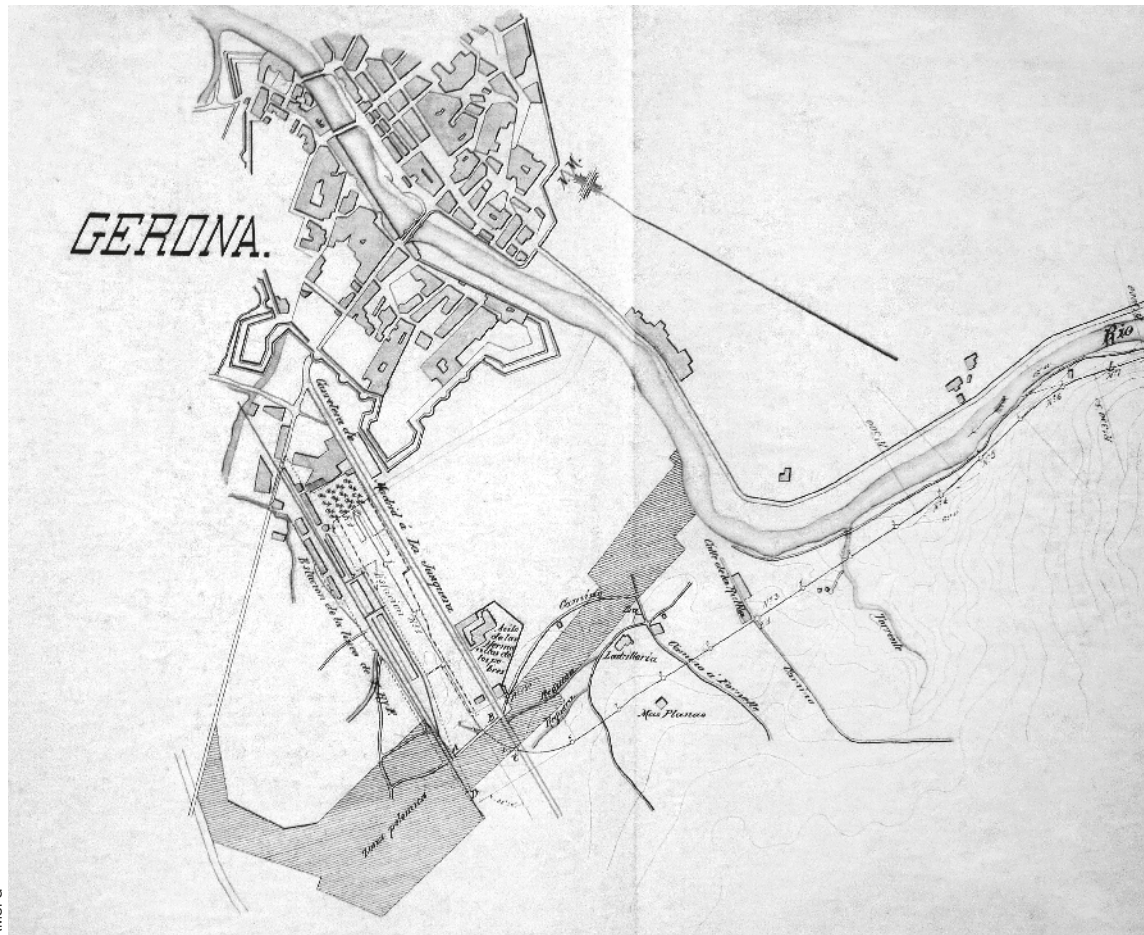
AUTOR: DESCONEGUT / Col·lecció LABANS - Fons JORDI ROCA BOFILL

AFRONTAR LA GUERRA

A la pàgina anterior, fotografia de l'any 1936, en ple esclat de la Guerra Civil Espanyola. Els ciutadans de Sant Feliu també s'alçaren promptament per lluitar a favor de la República. En aquesta imatge s'aprecia el tren decorat amb banderes i com els familiars s'acomienen dels soldats amb fervor.

DISSENY DEL TRAÇAT

Plànol que mostra l'establiment del traçat del tren tot vorejant el riu Onyar fins a arribar a l'estació. Aquest permet apreciar com era la ciutat de Girona a finals del segle XIX i ajuda a avaluar els canvis urbanístics i paisatgístics que va experimentar el territori amb l'establiment de la línia.

AMISFG

se situarà a l'extraradi, paral·lela a l'estació del tren gros, cosa que permet una ràpida transferència de mercaderies i viatgers a la resta del país. Desafortunadament no es va poder gaudir dels 99 anys de concessió de l'Estat, tot i que rebia subvencions en concepte de cànon de coincidència per part de les empreses de transport de viatgers per carretera. Això i la falta d'inversions i de modernització posaren fi a un sistema de transport que va ser revolucionari al seu temps per a la gent de les comarques que recorria.

La seva empremta encara és viva en forma ja d'arqueologia industrial. Es conserva una gran part de les obres de fàbrica, el seu traçat s'ha convertit en via verda i l'Estat va cedir una part del material motriu (a la ciutat de Sant Feliu de Guíxols, la locomotora número 1; a Girona, la número 2; la número 3 ja havia estat desballestada per a recanvis i la resta de locomotores es va alienar a particulars).

L'any 2002, l'Associació d'Amics del Ferrocarril de les Comarques Gironines va rebre l'encàrrec de l'Ajuntament de Sant Feliu de gestionar la possibilitat d'adquisició de la

locomotora número 20 i, posteriorment, de la número 4 juntament amb tres cotxes de passatgers de segona classe. Aquest material va retornar al seu origen en forma de patrimoni públic i, amb la maquinària, els estris i la documentació de la indústria de manufactura surotapera i del Ferrocarril SFG, conformarà probablement en un futur un àmbit d'arqueologia industrial del Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols.

La locomotora número 6, un cotxe de passatgers i un furgó pertanyen a un particular de Cassà de la Selva.

L'Ajuntament de Castell-Platja d'Aro-S'Agaró va adquirir un cotxe mixt de primera classe-correus i posteriorment la locomotora número 5, i també dos cotxes de passatgers de segona classe. L'Ajuntament de Fornells de la Selva és titular de la locomotora número 7 del SFG procedent en origen del FC d'Onda al Grau de Castelló.

Amb tot aquest material conservat del tren, el ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols a Girona continua viu, i no solament en la memòria.

AUTOR DESCONEGUT / Col·lecció LABANS - Fons CARMÉ PALAHI FUERTES

ELS INICIS

L'avantprojecte i la seva construcció

El projecte del tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona sorgí de la ment de dos guixolencs emprenedors (Joan Casas Arxer i Enric Heriz Campaneria), que veieren que, sense aquest mitjà, seria difícil prosseguir (a causa de les males condicions de les vies existents) el desenvolupament comercial que s'estava produint gràcies a les indústries sureres.

Aquest projecte, tot i que patí algunes modificacions inicials, fou en general molt ben acollit pels empresaris i pels ciutadans, ja que mai no s'havia tingut una infraestructura d'aquest estil i l'atractiu de tenir una via «ràpida» que unís els pobles obria noves possibilitats, tant socials com comercials. Les fotografies d'aquest tema evidencien els canvis que es van produir gràcies a la creació de la línia de ferrocarril i també testimonien de quina manera va contribuir a un major benestar social i alhora cultural entre els pobles veïns.

CONSTRUCCIÓ DE L'ESTACIÓ D'ESTACIONS

Un dia més en la construcció del que serà l'estació de Sant Feliu, ubicada al paratge de Tueda. En primer terme destaca la presència de dos senyors que, probablement, són enginyers de la companyia. Ambdós supervisen la feina dels obrers a principis de la dècada del 1890.

AUTOR DESCONEGUT / AMSFG - Fons ESPUÑA-IBÁÑEZ